

Sprawozdanie merytoryczne z działalności
Fundacji „BORUSSIA”
w okresie od stycznia do grudnia 2022 roku

GREMIA FUNDACJI

W 2022 r. Rada Fundacji pracowała w składzie, powołanym na IV kadencję przez Zgromadzenie Fundatorów (Kazimierz Brakoniecki, Robert Traba). Tworzyli ją: Alicja Kulik (przewodnicząca), Łukasz Galusek, Piotr Mitzner, Michał Młotek, Jacek Poniedziałek (członkowie).

Bieżącą działalnością fundacji kierował Zarząd w składzie: Kornelia Kurowska (prezeska), członkinie Zarządu: Alina Kuzborska, Ewa Romanowska, Adelajda Turbaczewska.

Coroczne posiedzenie Rady Fundacji „Borussia” odbyło się 10.12.2022 r. w siedzibie fundacji. Wzięli w nim udział członkowie Rady, Fundatorzy i członkinie Zarządu. Zarząd omówił działalność w 2022 r., odnosząc się do bieżących wyzwań. Rada pozytywnie zaopiniowała sprawozdanie z działalności organizacji.

Zespół stałych współpracowników fundacji tworzyli: Kornelia Kurowska, Ewa Romanowska, Barbara Sapała (współpraca z wolontariuszami), Justyna Paul (księgowość) oraz wolontariusze programu edukacyjnego UE Europejski Korpus Solidarności.

DZIAŁALNOŚĆ STATUTOWA

W okresie od stycznia do grudnia 2022 r. fundacja prowadziła działalność statutową w następujących obszarach:

1. Program Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONNA – w partnerstwie z WK „Borussia”.
2. Program transgraniczny
3. Edukacja obywatelska/wolontariat
4. Inne projekty i działania

Ad. 1 Program Centrum Dialogu Międzykulturowego DOM MENDELSONNA

W roku 2022 w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Wspólnota Kulturowa „Borussia” zorganizowaliśmy i przeprowadziliśmy następujące wydarzenia:

Festiwal Mendelsohna

To autorskie przedsięwzięcie Borussii w 2022 r. odbyło się po raz siódmy. Podobnie jak w poprzedniej edycji festiwalu, poszczególne wydarzenia były rozłożone w czasie - odbywały się w ciągu 8 tygodni od

października do grudnia. Festiwal był organizowany we współpracy z Forum Dialogu Publicznego.. W przygotowaniach i organizacji wspierali nas także lokalni i międzynarodowi partnerzy. Tematem przewodnim festiwalu były „Granice”. Wydarzenia festiwalowe miały w tym roku szczególną oprawę – w 2022 r. obchodziliśmy 135. rocznicę urodzin architekta Ericha Mendelsohna. Festiwal odbywał się w Olsztynie: w Domu Mendelsohna, a także w siedzibach organizacji partnerskich w regionie Warmii i Mazur (szkołach, bibliotekach, instytucjach kultury) oraz 2 innych miejscowościach regionu: Mrągowie i Barczewie. Projekt został sfinansowany przez Goethe-Institut oraz Województwo Warmińsko-Mazurskie i Fundację Róży Luksemburg (za pośrednictwem organizacji Forum Dialogu Publicznego). W 2022 r. na program festiwalu złożyły się wykłady, koncerty, wieczory literackie, seminaria, warsztaty oraz wystawy.

- 21.10. Warsztaty edukacyjne na temat zasad demokracji „Democracy cake - Przepis na demokrację” dla uczniów III Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie. Prowadzenie: Magdalena Lewkowicz i grupa projektowa „Generation Europe. The Academy”
- 21.10. Oficjalna inauguracja VII edycji Festiwalu Mendelsohna pod hasłem „Granice”
- 21.10. Odświeżenie pracy „Erich Mendelsohn - tu i teraz” przygotowanej przez uczniów Liceum Plastycznego im. E. Mendelsohna pod kierunkiem Bartka Świąteckiego.
- 21.10. Koncert inauguracyjny w wykonaniu litewskiego zespołu Sauliusa Petreikisa pt. „Muzyka bez granic”.
- 21-22.10. Warsztaty edukacyjne dla wolontariuszy, uczniów Zespołu Szkół nr 1 w Mrągowie. Prowadzenie: Kornelia Kurowska, Magdalena Lewkowicz
- 22.10. Spacer tematyczny „Olsztyńskie ślady Ericha Mendelsohna”. Prowadzenie: Joanna Piotrowska
- 22.10. Wystąpienie „Symbolika Bet Tahary”. Prowadzenie: Ewa Pohlke i Ewa Romanowska
- 22.10. Seminarium i dyskusja „Erich Mendelsohn - architektura ponad granicami”
 - pokaz filmu krótkometrażowego Adama Smoczyńskiego „Erich Mendelsohn - architekt z Olsztyna”
 - wykład prof. Ity Heinze-Greenberg (Zurych) „Erich Mendelsohn i idea europejska”
 - wykład Helge Pitz (Berlin) „Wieża Einsteina - wieczny pacjent”
 - wykład dr. Ryszarda Nakoniecznego (Gliwice) „Seidenhaus Weichmann - pierwszy dom towarowy w karierze Ericha Mendelsohna i jego następcy”
- 24.10. Warsztaty dla uczniów I Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie „Warsztaty dialogu - granice”. Prowadzenie: Ewa Pohlke
- 25.10. Wieczór autorski z prof. Karolem Sauerlandem „Nie jestem ani migrantem, ani emigrantem, jestem obywatelem”. Prowadzenie: prof. Aneta Jachimowicz

- 26.10. Seminarium dla studentów architektury krajobrazu UWM „Ślady historii w krajobrazie”. Prowadzenie: dr Sabine Grabowski, dr Marta Akincza
- 26.10. Otwarcie polsko-niemieckiej wystawy „Zagubione wioski Puszczy Piskiej” w Bibliotece Uniwersyteckiej UWM. Wystawa powstała ze współpracy z Fundacją Dom Gerharta Hauptmanna z Düsseldorfu, Stowarzyszeniem Sadyba, Nadleśnictwem Pisz
- 09.11. Spotkanie literackie „Amerykańsko-żydowski poeta Charles Reznikoff (1894-1976) i jego księga: Testimony. The United States 1885-1915”. Prowadzenie: Kazimierz Brakoniecki.
- 12.11. Seminarium „Kortau. W granicach pamięci czy na peryferiach zapomnienia?” z udziałem dr Magdaleny I. Sachy i Marcina Cieleckiego. Prowadzenie: Michał Woźnica, Kacper Kozłowski oraz spacer tematyczny „Kortau - śladami zapomnianych historii”. Prowadzenie: Michał Woźnica, Kacper Kozłowski
- 13.11. Wernisaż wystawy rzeźb „Wędrówki Mojżesza”. Spotkanie z Daumantasem Todesasem, pomysłodawcą i inicjatorem wystawy oraz z artystami z Litwy i Polski. Wydarzenie odbyło się pod patronatem honorowym Ambasady Republiki Litewskiej w RP i było organizowane we współpracy z Litewskim Instytutem Kultury oraz Departamentem ds. Mniejszości Narodowych Republiki Litewskiej.
- 15.11. Spotkanie autorskie ze Zbigniewem Rokitą „Rozmówki śląsko-warmińskie”. Fragmenty książki „Kajś. Opowieść o Górnym Śląsku” czytał Marcin Kiszluk. Prowadzenie: Joanna Wilengowska.
- 17.11. Warsztaty typograficzne „Granice sztuki” w Pracowni Starych Technik Drukarskich, Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie. Prowadzenie: Iwona Bolińska-Walendzik
- 18.11. Wykład prof. Krzysztofa Szatravskiego „Muzyka Izraela - między tradycją a nowoczesnością” w Muzotece, Wojewódzka Biblioteka Publiczna
- 18.11. Spotkanie autorskie z Ewą Schilling pt. „Niepogodzona”. Fragmenty książek „Akacja”, „Nadfiolet” czytała Karolina Sadowska. Prowadzenie: Joanna Wilengowska
- 19.11. Seminarium i debata „Synagoga w Barczewie - historia i przyszłość” w Barczewskiej Synagodze. Prowadzenie: Krystyna Szter. Partnerzy wydarzenia: Starostwo Powiatowe w Olsztynie, Barczewska Synagoga, Stowarzyszenie Pojezierze.
 - wykład Julii Martino „Barczewska synagoga w świetle badań konserwatorskich”
 - wykład Krzysztofa Bielawskiego „Historia cmentarza żydowskiego w Barczewie”
 - debata „Synagoga w Barczewie - spojrzenie w przyszłość” z udziałem historyków, lokalnych działaczy i konserwatorów.
- 24.11. Spotkanie z Karoliną i Piotrem Jakoweńko „Pamięć pogranicza. Opowieści o żydowskim życiu i Zagładzie na Górnym Śląsku i Zagłębiu Dąbrowskim”. Prowadzenie: Aleksander Suhak.

Partnerzy wydarzenia: Muzeum w Gliwicach, Dom Pamięci Żydów Górnośląskich oraz Fundacja Brama Cukermana.

- 6.12. Polsko-niemieckie laboratorium artystyczne nieopowiedzianych historii pt. „Momenty kluczowe”. Prezentacja polsko-niemieckiego projektu artystycznego z udziałem artystów Diany Wesser z Lipska i Grzegorza Gromka z Olsztyna.
- 8-9.12. Szkolenie dla edukatorów „Dialog i analiza konfliktów”. Prowadzenie: Natalia Kertyczak i Ewa Stokłuska
- 9.12. Spotkanie z prof. Andrzejem Friszke „Zawód: historyk” z udziałem współautorów książki pod tym samym tytułem Jana Olaszka i Tomasza Siewierskiego. Prowadzenie: Robert Traba
- 11.12. Warsztaty tworzenia kartek świątecznych „Świąteczne tradycje i zwyczaje żydowskie i chrześcijańskie”. Prowadzenie: Ewa Pohlke

LEKCJE DIALOGU

W 2022 r. w ramach cyklu „Lekcje Dialogu” w Domu Mendelsohna odbywały się zajęcia edukacyjne, warsztaty i spotkania tematyczne skierowane do grup uczniów, studentów, młodych animatorów i innych grup zorganizowanych. Głównymi tematami zajęć w 2022 r. były życie i twórczość Ericha Mendelsohna, historia budynku Domu Mendelsohna, a także aktywne obywatelstwo europejskie. Łącznie odbyły się zajęcia dla ponad 20 zorganizowanych grup. W akcjach porządkowania cmentarza żydowskiego, które towarzyszyły poznawaniu historii Domu Mendelsohna i jego twórcy, pomagały nam grupy z olsztyńskich szkół. W akcjach tradycyjnie wsparła nas forma Remondis.

W 2022 r. w ramach cyklu odbyły się następujące spotkania:

- 11.03. Dyskusja moderowana dla studentów filozofii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego. Temat: Erich Mendelsohn i jego historia; Działalność Borussii.
- 19.03. Zajęcia dla studentów 3 roku pedagogiki UWM, Wydział Nauk Społecznych. Temat: Historia olsztyńskich Żydów w latach 1813-1942; Erich Mendelsohn – architekt z Olsztyna.
- 29.03. Wprowadzenie do życia i twórczości Ericha Mendelsohna dla studentów pedagogiki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego
- 12.04. Zwiedzanie Domu Mendelsohna z przewodnikiem. Wprowadzenie do historii olsztyńskich Żydów dla słuchaczy kierunku terapeuty zajęciowy Szkoły Policealnej im. prof. Zbigniewa Religi w Olsztynie.
- 12.04. Zajęcia edukacyjne dla uczniów Szkoły Podstawowej nr 2 w Olsztynie, przygotowane przez wolontariuszy Europejskiego Korpusu Solidarności: Marharyta Savitskaya i Aliaksei Dzenis. W programie zajęć było wspólne porządkowanie cmentarza żydowskiego, uczniowie wzięli udział też w grze miejskiej - dotyczącej postaci i wybranych budynków Ericha Mendelsohna.

- 21.04. Historia Domu Mendelsohna - zajęcia dla grupy z Federacji FOSa w Olsztynie.
- 26.04. Działalność Fundacji Borussia w kontekście rewitalizacji Domu Mendelsohna – zajęcia dla grupy z Federacji FOSa w Olsztynie.
- 28.04. Historia cmentarza żydowskiego, Domu Mendelsohna ich rewaloryzacji i adaptacji. Wartości kulturowe obiektu – zajęcia dla studentów architektury krajobrazu UWM
- 07.05. Zwiedzanie Domu Mendelsohna z przewodnikiem. Wprowadzenie do historii olsztyńskich Żydów dla grupy prawników.
- 09.06. Warsztaty dla studentów Wydziału Nauk Społecznych UWM w Olsztynie. Temat: działalność edukacyjna Borussii w Domu Mendelsohna, w tym działania edukacyjne dotyczące osoby oraz życia architekta Ericha Mendelsohna, które kierujemy do różnych grup docelowych. Podczas 2. części warsztatów białoruscy wolontariusze z Borussii Rita i Aleksiej przedstawili możliwości, jakie daje młodzieży unijny program Europejski Korpus Solidarności i opowiedzieli o swoich doświadczeniach jako wolontariusze
- 09.06. Historia Domu Mendelsohna - Zwiedzanie Domu Mendelsohna z przewodnikiem dla grupy seniorów.
- 15.06. Zajęcia na temat historii Domu Mendelsohna, sylwetki architekta i wielokulturowości na Warmii dla grupy uczniów VI Liceum Ogólnokształcącego w Olsztynie.
- 27.07. Zajęcia dla 2 grup seniorów, podopiecznych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pruszkowie. Temat: Sylwetka Mendelsohna – historia, kultura ora działalność fundacji Borussia.
- 25.10. „Dom Mendelsohna - budynek na rozdrożu historii” - zajęcia edukacyjne dla grupy studentów historii sztuki z Uniwersytetu Gdańskiego.
- 29.11. Warsztaty wolontariackie dla uczniów klas z Zespołu Szkół Budowlanych w Olsztynie. Uczestnicy zwiedzili Dom Mendelsohna i poznali historię jego budowy oraz renowacji, a także wzięli udział w pracach porządkowych na cmentarzu żydowskim. Warsztaty odbyły się w ramach projektu „Działamy! Rozwój wolontariatu młodzieżowego na Warmii i Mazurach”.
- 29.11. Zwiedzanie Domu Mendelsohna z przewodnikiem dla grupy uczniów z Liceum w Ostrołęce.
- 30.11. Zajęcia dla studentów kierunku pedagogika z Wydziału Nauk Społecznych UWM. Temat: Historia olsztyńskich Żydów w latach 1813-1942; Erich Mendelsohn – architekt z Olsztyna

AKADEMIA BORUSSII

W ramach cyklu „Akademia Borussii” odbyły się następujące spotkania:

30.03. Spotkanie autorskie z Hanną Brakoniecką - Twórczość Hanny Brakonieckiej – animatorki i

współzałożycielki Olsztyńskiego Literackiego Miesięcznika Mówionego oraz koła twórczych kobiet „Półkowniczki - to krótkie formy: zwierzenia, monologi, dialogi, opowiadania.

Oprawa muzyczna wydarzenia i współpraca: zespół Teatru Węgajty

19.05. TamaraFest – jubileuszowe spotkanie - święto Tamary Bołdak-Janowskiej, pisarki, poetki, eseistki, związanej z literackim środowiskiem skupionym wokół WK „Borussia” od początków jego istnienia.

Prowadzenie: Joanna Wilengowska. Wydarzenie odbyło się pod patronatem Prezydenta Miasta Piotra Grzymowicza.

Partner wydarzenia: Olsztyński Teatr Lalek.

30.06. i 01.07. Daleki kraj. Opowieść o warmińskiej wsi Ruś – 2 spotkania autorskie z Petrą Reski (Olsztyn, Sorkwity) – Rozmowa z udziałem autorki toczyła się wokół tematów zawartych w książce „Daleki Kraj”, która jest efektem poszukiwania własnych korzeni i tożsamości autorki, ale także zapisem przedwojennych Prus Wschodnich z ich krajobrazem, architekturą, obyczajowością oraz charakterystycznym wschodniopruskim dialektem. Fragmenty powieści przeczytała Milena Gauer, aktorka Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie.

Prowadzenie: Joanna Wilengowska. Tłumaczenie spotkania z jęz. niemieckiego: dr Barbara Sapała.

18.08. Koncert „Na strunach duszy” Anny-Liisy Eller - wybitnej estońskiej interpretatorki muzyki dawnej i współczesnej, wirtuozki estońskiej harfy, laureatki prestiżowych międzynarodowych konkursów. Koncert Anny-Liisy Eller oparty został na fragmentach Księgi Psalmów w wykonaniu Ireny Telesz-Burczyk, aktorki Teatru Jaracza w Olsztynie. Patronat Honorowy nad wydarzeniem objął Prezydent Olsztyna Piotr Grzymowicz. Partnerzy wydarzenia: Fundacja Opcja Benedykta, Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur, Goethe-Institut w Warszawie.

10.12. Wieczór „Brakoniecki Forever” – wieczór literacki z Kazimierzem Brakonieckim, współtwórcą „Borussii”, który w grudniu 2022 r. obchodził 70. urodziny. Laudację wygłosił prof. Leszek Żyliński. Podczas spotkania autor czytał fragmenty swojej najnowszej książki „Dziennik olsztyński 1989-1993”. Jego goście również przygotowali okolicznościowe wystąpienia. Partner: Wspólnota Kulturowa „Borussia”.

MENDELSON ŁĄCZY

W 2022 r. obchodziliśmy 135. rocznicę urodzin Ericha Mendelsohna, która była punktem wyjścia do szeregu działań upamiętniających jego twórczość lub inspirowanych jego budynkami. Cykl „Mendelsohn łączy” mógł być realizowany dzięki wsparciu finansowemu Goethe-Institut w Warszawie.

W ramach cyklu odbyły się:

20-22.03. Sympozjum „Erich Mendelsohn and the Built Heritage of the 20th Century” – z okazji

rocznicy urodzin Ericha Mendelsohna w Berlinie odbyła się międzynarodowa konferencja poświęcona twórczości architekta. Podczas konferencji skoncentrowano się na debacie na temat znaczenia jego dzieł, także w kontekście międzynarodowej inicjatywy: w latach 2021-2022 powołano grupę inicjatywną, która miała zająć się zadaniem wpisania twórczości Ericha Mendelsohna na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO. Reprezentowana jest tam Borussia z dawna Bet Taharą. Partner: grupa inicjatywna Ericha Mendelsohna.

13-16.05. Seminarium „Śladami historii Żydów” – na zaproszenie Fundacji „Brama Cukermana” 3 przedstawiciele Borussii wzięło udział w seminarium zorganizowanym na Górnym Śląsku i okolicach. Skupiono się na historii i kulturze niemieckich Żydów oraz podejściem do dziedzictwa regionu. Partnerzy: Fundacja „Brama Cukermana”, Muzeum w Gliwicach (Dom Pamięci Żydów Górnośląskich)

05.07. Panel dyskusyjny „Podwójnie zapomniani...” - Panel był wydarzeniem towarzyszącym wystawie „Pełno ich nigdzie” Muzeum POLIN, prezentowanej w Olsztynie przez Miejski Ośrodek Kultury. Borussia była odpowiedzialna za merytoryczne przygotowanie wydarzenia. Podczas panelu dyskutowano o podejściu do dziedzictwa żydowskiego w Polsce – w tym także dziedzictwa Żydów niemieckich na terenach, które po 1945 r. stały się polskie. Dyskusji towarzyszyło otwarcie obiektu artystycznego pt. „Wielki Projekt” autorstwa Adama Smoczyńskiego, który powstał w ramach współpracy MOK i Borussii, a jest prezentowany przy Muzeum Nowoczesności.

Prowadzenie: Kornelia Kurowska, Magdalena Lewkowicz, Aleksander Suhak

Partnerzy: Miejski Ośrodek Kultury w Olsztynie, Muzeum Żydów Polskich POLIN w Warszawie

28.09. „Erich i ja”. Spotkanie autorskie z Darranem Andersonem

Wieczór został zorganizowany wspólnie z Pisarzem Miejskim w Olsztynie 2019, Marcelem Kruegerem, który moderował rozmowę z Darranem Andersonem, irlandzkim pisarzem i publicystą. Darran Anderson opowiadał o swojej fascynacji postacią Ericha Mendelsohna, zaprezentował fragmenty swojej książki inspirowanej biografią architekta oraz jego słynnymi budowlami. Partner wydarzenia: Stowarzyszenie WK Borussia

21.10. Prezentacja pracy plastycznej „Erich Mendelsohn – tu i teraz”

Odstąpienie pracy „Erich Mendelsohn - tu i teraz” przygotowanej przez uczniów Liceum Plastycznego im. E. Mendelsohna pod kierunkiem nauczyciela i olsztyńskiego artysty Bartka Świąteckiego.

Uczniowie wspólnie stworzyli wielkoformatowy portret architekta i jego najważniejszych dzieł. Obraz eksponowany jest na zabytkowym murze na cmentarzu żydowskim. Partner: Państwowe Liceum Plastyczne im. Ericha Mendelsohna w Olsztynie

03.11. Seminarium „Erich Mendelsohn – obywatel, migrant, artysta”

Na zaproszenie Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w oficjalnej siedzibie Ambasadora RP w Brukseli odbyło się wydarzenie kulturalne „Erich Mendelsohn – Obywatel, Migrant, Artysta”. Wykład o Mendelsohnie i jego twórczości wygłosiła prof. Ita Heinze-Greenberg, autorka biografii

architekta i znawcy jego dorobku. K. Kurowska i E. Romanowska zrelacjonowały działania Borussii wokół uratowanego i zrewitalizowanego Domu Mendelsohna w Olsztynie. Podczas seminarium zaprezentowaliśmy film olsztyńskiego artysty Adama Smoczyńskiego „Erich Mendelsohn – architekt z Olsztyna”. Partnerzy: Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Biuro Regionalne Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Brukseli, Ambasada RP w Brukseli.

WSCHODNIOEUROPEJSKIE PRZEMIANY

We wrześniu 2022 r. odbył się VI Kongres Środkowoeuropejskiego Stowarzyszenia Germanistów, zorganizowany przez Katedrę Literatury i Kultury Krajów Niemieckojęzycznych UWM i Katedrę Języka Niemieckiego UWM.

Jako wydarzenie towarzyszące kongresowi **23.09.2022** zorganizowaliśmy **Spotkanie autorskie z Arturem Beckerem i Marcelem Kruegerem „Środkowoeuropejskie zwroty. Między literaturą a rzeczywistością”**, na który zaprosiliśmy 2 niemieckojęzycznych autorów: Artura Beckera i Marcela Kruegera. Obaj autorzy są związani z naszym regionem, a w swoich utworach odwołują się do doświadczeń Europy Środkowej z jej skomplikowaną historią. Doświadczenie emigracji i obcości, a także zmiana języka to cechy wspólne, które łączą Beckera i Kruegera. Polsko-niemiecki autor Artur Becker i niemiecko-irlandzki autor Marcel Krueger podczas wieczoru autorskiego rozmawiali o swoich osobistych i literackich perspektywach patrzenia na region, Niemcy/Polskę, Europę oraz doświadczeniach związanych z wojną w Ukrainie. Czytali także fragmenty swoich utworów i odnieśli się do nowej rzeczywistości w Europie Środkowej. Prowadzenie: dr Alina Kuzborska, dr Barbara Sapała.

Ad. 2 PROGRAM TRANSGRANICZNY

Study Tours to Poland i STP dla Ukrainy

Od kilkunastu lat Borussia aktywnie współtworzy Program Study Tours to Poland, ściśle współpracując z Fundacją Liderzy Przemian z siedzibą w Warszawie. Celem programu jest prezentacja współczesnej Polski młodym obywatelom państw-sąsiadów Polski w Europie Wschodniej (studentów/profesjonalistów z Białorusi, Mołdawii, Ukrainy i Rosji). Jako partner programowy odpowiadamy za przeprowadzenie promocji programu, rekrutację uczestników i organizatorów wizyt w poszczególnych miastach, kontakty z bezpośrednimi organizatorami wizyt, monitoring wizyt studyjnych, a także bieżącą obsługę programu. W 2022 r. w wyniku agresji Rosji na Ukrainę realizacja Programu w dotychczasowej formule stała się niemożliwa – wizyty studyjne w ramach Programu STP odbyły się jesienią (ostatni kwartał) 2022 r. i były skierowane do studentów z Ukrainy i Mołdawii.

W związku z agresją Rosji na Ukrainę Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności, Fundacja Liderzy Przemian i Fundacja Borussia uruchomiły także inicjatywę „STP dla Ukrainy” polegającą na wsparciu

finansowym inicjatyw ukraińskich absolwentów Programu Study Tours to Poland (studentów i profesjonalistów), mających na celu pomoc ludności cywilnej w Ukrainie i uchodźcom z Ukrainy w Polsce. „STP dla Ukrainy” realizowane było wspólnie z polskimi partnerami – organizacjami pozarządowymi, które realizowały wizyty studyjne w ramach wcześniejszych edycji programu Study Tours to Poland.

Działania w ramach inicjatywy realizowane były w okresie od lutego do sierpnia 2022 r. przez Fundację Borussia. Do zadań realizatora należało w porozumieniu z Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności i Fundacją Liderzy Przemian: opracowanie założeń merytorycznych i organizacyjnych STP dla Ukrainy, dokumentacji niezbędnej do przekazania środków zarówno polskim partnerom, jak i za ich pośrednictwem, ukraińskim absolwentkom i absolwentom Programu (w języku polskim i ukraińskim), opracowanie logotypu inicjatywy, przeprowadzenie naboru inicjatyw, ich weryfikacja i przekazanie polskim partnerom, bieżące wsparcie polskich partnerów w procesie realizacji umów grantowych, bieżący kontakt z autorami inicjatyw, zebranie i weryfikacja sprawozdań przekazanych przez polskich partnerów. STP dla Ukrainy stanowiło szybką odpowiedź na potrzeby Ukrainek i Ukraińców po w wyniku rosyjskiej agresji 24.02.2022 r. Dzięki uproszczonym procedurom przekazywania środków już w pierwszych dniach marca trafiły one do absolwentów Programu Study Tours to Poland. Przy czym zgodnie z regulaminem przedsięwzięcia nie mogły być przekazywane osobom indywidualnym, ale organizacjom i instytucjom, w ramach których działały absolwentki i absolwenci STP.

W ramach Inicjatywy STP dla Ukrainy Fundacja BORUSSIA podpisała 14 umów z 7 polskimi organizacjami pozarządowymi – polskimi partnerami. Za ich pośrednictwem absolwentki i absolwenci STP zrealizowali 85 inicjatyw.

Przedsięwzięcie realizowane było w dwóch etapach. W pierwszym etapie wsparcie otrzymało 50 ukraińskich inicjatyw, w drugim - 35 inicjatyw. Przekazana na Ukrainę kwota to łącznie 815 000 zł. Wsparcie finansowe zostało przeznaczone m.in. na: pomoc paramedyczną, zakup leków, środków opatrunkowych, zakup żywności, transport, działania związane z ewakuacją, koordynację pomocy humanitarnej. Pozostałe środki: 85 000 zł to środki pozostające w dyspozycji polskich partnerów i przeznaczone na obsługę poszczególnych inicjatyw w zakresie kontaktu z absolwentkami i absolwentami, podpisanie umów darowizn, przekazania środków, zebranie i opracowanie uproszczonej dokumentacji sprawozdawczej. Polscy partnerzy mieli również możliwość w ramach tych środków zrealizować własne działania na rzecz osób uchodźczych z Ukrainy przebywających w Polsce bądź wsparcia działań prowadzonych w Ukrainie. Z tej możliwości skorzystało 6 z 7 organizacji. Działania własne polskich partnerów obejmowały takie aktywności jak: pomoc rzeczowa dla uchodźczyń i uchodźców przebywających na terenie Polski (zakup produktów żywnościowych, odzieży, środków higieny osobistej i chemii gospodarczej oraz leków), pomoc psychologiczna, pomoc logopedyczna,

przekazanie darowizn ukraińskim partnerom na ich działania w Ukrainie, prowadzenie działań integracyjnych.

Koordinacja: Ewa Romanowska

Ad. 3. EDUKACJA OBYWATELSKA/WOLONTARIAT

Warsztaty historyczno-konserwatorskie „Zapomniane cmentarze na Mazurach” w Zdunowie

W 2022 r. kontynuowaliśmy współpracę z Fundacją Dom Gerharta Hauptmanna z Duesseldorfu. „Borussia” była partnerem projektu młodzieżowego prowadzonego we współpracy z tą instytucją: w dniach 18-30.07. w Zdunowie odbyły się warsztaty historyczno-konserwatorskie z cyklu „Zapomniane cmentarze na Mazurach”. Partnerami były także 2 uczelnie: Uniwersytet H. Heinego w Duesseldorfie i UWM w Olsztynie – kierunek Architektura krajobrazu, współpraca: Archiwum Państwowe w Olsztynie i Nadleśnictwo Pisz. Uczestnicy- studenci z Polski i Niemiec uporządkowali i ucztylnili historyczny cmentarz w Zdunowie, sporządzili inwentaryzację dendrologiczną cmentarza, inwentaryzację nagrobków i mogił oraz analizę kompozycji. Została także zorganizowana wystawa „Zagubione wioski na Mazurach”, będąca podsumowaniem polsko-niemieckich warsztatów historyczno-konserwatorskich z udziałem studentów z obu krajów, którzy w latach 2017-2019 wspólnie porządkowali historyczne cmentarze w Puszczy Piskiej oraz dokumentowali dzieje mieszkańców mazurskich wsi.

Finansowanie: PNWM oraz Fundacja Dom im. G. Hauptmanna.

Koordinacja: Marta Akincza, Kornelia Kurowska.

Workcamp historyczny w Wielbarku

W 2022 r. odbył się po raz czwarty wspólny projekt Fundacji Borussia i Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge e.V. Workcamp odbył się w dniach 24.07.-07.08. Podczas 15-dniowej wspólnej pracy uczestnicy workcampu – grupa młodych ludzi z Polski i Niemiec, a także z Ukrainy i Białorusi – prowadziła prace porządkowe na terenie cmentarzy z okresu I wojny światowej w okolicach Wielbarka. Dzięki ich zaangażowaniu udało się uporządkować groby i kwatery pochowanych tam żołnierzy różnych wyznań i przywrócić pamięci historyczną nekropolię. Młodzież wzięła także udział w programie edukacyjnym i integracyjnym, poznając historię i współczesność Mazur, poszerzając swoją wiedzę na temat wydarzeń historycznych i zmiennych stosunków polsko-niemieckich, poznając różne perspektywy i narracje dotyczące historii. Dzięki udziałowi w międzynarodowym workcampie uczestnicy wzmocnili też swoje kompetencje międzykulturowe. Projekt realizowany był we współpracy z Urzędem Miasta w Wielbarku oraz Nadleśnictwem Wielbark.

Finansowanie: PNWM oraz Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge.

Koordinacja: Kornelia Kurowska.

Warsztaty historyczne „Śladami historii nad Bałtykiem” w Golm

W ramach projektu w terminie 30.07.-12.08. r. młodzi ludzie z Polski, Niemiec i Ukrainy wzięli udział w warsztatach historycznych. Podczas wycieczek i moderowanych warsztatów młodzi ludzie poznawali powiązania historyczne i poruszali takie tematy, jak łamanie praw człowieka, propaganda oraz konsekwencje wojny i tyranii. Jednocześnie wspólne codzienne zajęcia – wycieczki rowerowe, gry integracyjne i wycieczki – pomagały przełamać bariery między uczestnikami i doświadczyć, jak skutecznie można się porozumiewać nawet bez wspólnego języka ojczystego. Celem projektu było umożliwienie uczestnikom spotkania, wymiany poglądów, rozwijania umiejętności społecznych i krytycznego myślenia.

Koordynacja: Kornelia Kurowska

Partner: Volksbund Deutsche Kriegsgräberversorge e. V.

Finansowanie: PNWM

„Generation Europe: The Academy”

Projekt „Generation Europe” to projekt z zakresu edukacji obywatelskiej, prowadzony w partnerstwie organizacji z 3 krajów, przygotowujący uczestników z Polski, Niemiec i Hiszpanii do podejmowania działań na rzecz wspólnej, demokratycznej Europy, ochrony praw człowieka oraz promujący aktywną postawę młodzieży w środowisku lokalnym. W ramach trwającego od 2019 r. projektu „Generation Europe. The Academy” realizowanego przez Borussię we współpracy z Urzędem Miasta Monachium oraz organizacją IRENIA z Barcelony, w 2022 r. odbył się szereg warsztatów i seminariów dla młodzieży z naszego regionu uczestniczącej w projekcie oraz działań lokalnych inicjowanych przez grupę projektową dla lokalnej społeczności. W dniach 27.07.-07.08. odbyło się także spotkanie uczestników projektu z Hiszpanii, Polski i Niemiec w Barcelonie. Było to pierwsze wspólne międzynarodowe spotkanie uczestników projektu. Podczas wspólnych warsztatów poruszane były kwestie budowania demokracji, aktywnego obywatelstwa i praw człowieka – w formie dyskusji, badań, teatralnych świeceń pedagogicznych i wycieczek. W czasie spotkania młodzież pracowała nad stworzeniem projektu obywatelskiego, z którym pod koniec wymiany młodzieżowej realizowali w przestrzeni publicznej. Kompetencje i umiejętności zdobyte podczas międzynarodowej wymiany uczestnicy wykorzystują w działaniach lokalnych w swoim mieście/regionie.

Koordynacja: Kornelia Kurowska, Magdalena Lewkowicz

Finansowanie: PNWM, IBB Generation Europe. The Academy – działania lokalne, Program Erasmus+

W 2022 r. 12-miesięczny wolontariat w fundacji w ramach programu UE Europejski Korpus Solidarności kontynuował Aliaksei Dzenis z Białorusi, a w Centrum Polsko-Francuskim – Emma Thevenot z Francji. W styczniu 2022 r. swój wolontariat w ramach tego samego programu zakończyła Lea Knölcke z Niemiec.

W kolejnym roczniku wolontariat w „Borussii” rozpoczęli Marharyta Savitska z Białorusi i Anastassia Boiko z Ukrainy, a w Centrum Polsko-Francuskim Alexis Magnon z Francji.

Koordinacja: Barbara Sapała

Borussiańscy wolontariusze aktywnie uczestniczyli w działaniach edukacyjnych w Domu Mendelsohna, prowadzili warsztaty i zajęcia dla młodzieży i dzieci.

Podjęliśmy się koordynacji na poziomie miasta działań w sferze EDUKACJI i INTEGRACJI osób przybyłych z Ukrainy – zarówno dzieci, jak i osób dorosłych. W oparciu o borussiański zespół współpracowników i wolontariuszy powołaliśmy grupę wolontariuszy z doświadczeniem międzykulturowym i znajomością języka, którzy od marca do czerwca asystowali i wspierali językowo szkoły i przedszkola, do których trafiały ukraińskie dzieci. Nasze wolontariuszki i wolontariusze – polscy i zagraniczni z Programu Europejski Korpus Solidarności – od marca do czerwca towarzyszyli uczniom i uczennicom z Ukrainy w czasie codziennych zajęć lekcyjnych, zabaw w świetlicy szkolnej i przedszkolu, pomagali w integracji w nowym otoczeniu. Włączyliśmy do pracy naszego zespołu liczne grono wolontariuszek i wolontariuszy – to nasi byli współpracownicy i współpracowniczki, wolontariusze zagraniczni, praktykanci, uczestnicy naszych programów, aktywni olsztynianie i olsztynianki. Pomagali oni także w dwóch ośrodkach: Ostróda CAMP i Rewita Waplewo, dzieci i młodzież uchodźczą z Ukrainy i pomagali w ich integracji.

W marcu 2022 r. staż w Borussii odbyła dwójka stażystów Programu Stypendialnego im. Lane’a Kirklanda – Nina Reshetar i Evgenii Skachkov. Celem stażu było poznanie specyfiki pracy polskich organizacji pozarządowych działających w sferze kultury i edukacji obywatelskiej. Nasi goście wsparli nas również w bieżących działaniach na rzecz Ukrainy i Ukraińców.

Program jest finansowany ze środków Polsko-Amerykańska Fundacja Wolności. Jego administratorem jest Fundacja Liderzy Przemian.

16-18.08. Staż wolontariacki w ramach projektu „Działamy! Rozwój wolontariatu młodzieżowego na Warmii i Mazurach”. Grupa wolontariuszy wzięła udział w mini stażu - byli to młodzi uczestnicy z Olsztyna i okolic. Działania obejmowały aktywności sprzyjające integracji i komunikacji w grupie, przygotowane przez międzynarodowych wolontariuszy Borussii. Grupa uczestniczyła w warsztatach dotyczących wolontariatu oraz poznała różne formy edukacji pozaformalnej. Zapoznała się z działalnością Borussii oraz innych organizacji pozarządowych działających w naszym regionie. Podczas zajęć uczestnicy stworzyli „bank pomysłów” - zbierali pomysły na własne działania wolontariackie, które mogliby podjąć jako młodzi ludzie w swojej okolicy. Grupa zrealizowała wspólny projekt w zabytkowym parku cmentarza żydowskiego: Wykonali domki dla owadów.

Finansowanie: Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Goethe-Institut w Warszawie.

Koordinacja: Ewa Romanowska

Ad. 4 INNE PROJEKTY I DZIAŁANIA

W 2022 r. Fundacja Borussia prowadziła także inne działania na rzecz Ukrainek i Ukraińców poszkodowanych w wyniku wojny.

04.03. Wieczór Solidarności z Przyjaciółmi z Ukrainy

Wieczór został zorganizowany z inicjatywy Borussii we współpracy ze Związkiem Ukraińców w Polsce, Oddział w Olsztynie. Zgromadził ludzi kultury Olsztyna i regionu: około 30 różnych pisarzy, poetów, muzyków, artystów i aktorów, którzy wyrazili swoją solidarność z Ukraińcami dotkniętymi wojną.

Był to wielogłos solidarności z Ukrainą, głos empatii i współodczuwania z Ukraińcami, lecz także niezgody i protestu przeciwko agresji i przemocy, jakich doświadczają nasi sąsiedzi i przyjaciele. Podczas wieczoru Związek Ukraińców zbierał także datki na wsparcie dotkniętych wojną mieszkańców Obwodu rówieńskiego, partnerskiego region Warmii i Mazur.

02.04. Koncert „Pieśni wiosny” w wykonaniu Orkiestry Radości rodzin Niwińskich i Burdalskich nad jeziorem w Dywitach, połączony z działaniami integracyjnymi dla rodzin z Ukrainy, mieszkających w Dywitach. Byliśmy partnerem tego wydarzenia, dofinansowanego w ramach mikrograntu „Da Sie – Wspólny Olsztyn”

08.04. Królowie Karo – Koncert: Jean-Luc Thomas i GabFaure

Koncert muzyki bretońskiej w wykonaniu francuskich muzyków: Jean-Luc Thomasa (drewniane flety poprzeczne) i Gab Faure'a (skrzypce) odbył się w Domu Mendelsohna. Towarzyszyła mu zbiórka funduszy na rzecz uchodźczyń i uchodźców z ogarniętej wojną Ukrainy. W organizacji wydarzenia partnerów wspierali wolontariusze Europejskiego Korpusu Solidarności.

Organizator: Centrum Polsko-Francuskie Côtes d'Armor-Warmia i Mazury

Partnerzy: Borussia, Związek Ukraińców w Polsce (Oddział w Olsztynie), Departament Côtes d'Armor (Europ'Armor), Impresariat Artystyczny Armor - Tomasz Kowalczyk.

Akcja „Obiad bez granic. Warmia i Mazury pomagają”

to akcja zbiórki żywności, którą prowadziliśmy w Domu Mendelsohna, w odpowiedzi na bezpośrednią prośbę jednego z uczestników programu Study Tours to Poland, Tarasa Komarenki. Wszystkie produkty żywnościowe zebrane w ramach akcji trafiły bezpośrednio do Równego w Ukrainie. Stamtąd były transportowane dalej do Kijowa, gdzie restauratorzy zrzeszeni w Narodowym Stowarzyszeniu

Restauratorów Ukraińskich przygotowywali posiłki i wydawali je nieodpłatnie w 400 punktach na terenie miasta żołnierzom, medykom, dzieciom i osobom z niepełnosprawnościami. To do nich, za pośrednictwem Fundacji Borussia i wolontariuszy z Równego, trafiła zebrana żywność.

Koordinacja: Maja Wasiluk

Projekt „Działamy! Rozwój wolontariatu młodzieżowego na Warmii i Mazurach”

W ramach projektu przeprowadziliśmy cykl zajęć edukacyjnych adresowanych do młodzieży, zamieszkującej i uczącej się w województwie warmińsko-mazurskim oraz studentów olsztyńskich uczelni. Odebyły się łącznie 3 spotkania, z wykorzystaniem metod z zakresu edukacji pozaformalnej - edukacja poprzez gry i zabawy, animacja, metody interaktywne.

Do realizacji projektu włączyliśmy olsztyńskie szkoły (warsztaty wolontariackie). W praktykach wolontariackich brały udział osoby uczące się w szkołach również poza stolicą - w Dywitach, Tuławkach, Lidzbarku Warmińskim. Projekt miał na celu przede wszystkim promocję idei wolontariatu wśród młodych ludzi, pogłębienie ich wiedzy na temat wolontariatu, różnych jego form, możliwości i korzyści jakie niesie za sobą zaangażowanie się w działania na rzecz lokalnej społeczności, a także podkreślenie roli edukacyjnej tego procesu. Dzięki udziałowi w projekcie, uczestnicy mieli możliwość zarówno zdobycia wiedzy teoretycznej na temat wolontariatu, jak i zdobycia tego doświadczenia w praktyce. Projekt współtworzyły wolontariuszki Europejskiego Korpusu Solidarności Marharyta Savitskaya i Anastasiia Boiko.

Projekt został zrealizowany dzięki wsparciu Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz Goethe-Institutu w Warszawie.

Koordinacja: Ewa Romanowska

Opr. Zespół